

Polecenia podsumowujące

1. Wymień najważniejsze postanowienia unii lubelskiej.
2. Rozstrzygnij, czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta Augusta. Odpowiedź uzasadnij.
3. Opisz rozprzestrzenianie się zachodnich wzorców kulturowych na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego i Ukrainy po podpisaniu unii lubelskiej.

◆ Unie polsko-litewskie w drugiej połowie XIV w. i na początku XVI w.

1385 – umowa w Krewie.

1386 – pierwsza unia polsko-litewska.

Próby zacieśnienia unii w pierwszej połowie XV w. – zakończone niepowodzeniem.

1501 – unia w Mielniku, próby ustanowienia unii realnej – zakończone niepowodzeniem.

◆ Pierwsze rokowania polsko-litewskie

Zwolennicy unii realnej

- przedstawiciele ruchu egzekucyjnego – oczekiwanie większego wsparcia militarnego ze strony Litwy, chęć nabywania majątków na Litwie
- szlachta litewska (bojarzy) – postulat uzyskania tych samych praw politycznych i ekonomicznych, które miała polska szlachta; oczekiwanie wsparcia przez stronę polską w konflikcie z Moskwą

Przeciwnicy unii realnej

- niezbyt liczni litewscy magnaci – obawa przed zmniejszeniem znaczenia politycznego
- początkowo Jagiellonowie – ryzyko utraty ziem rodowych

◆ Unia lubelska

1569 – uchwalenie unii polsko-litewskiej (unii realnej).

Główne postanowienia

- powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- wspólny monarcha wybierany w wolnej elekcji
- wspólny sejm
- wspólna polityka zagraniczna
- ta sama moneta
- zrównanie w prawach szlachty litewskiej z polską
- odrębne urzędy centralne, np. kanclerza i hetmana
- osobne wojsko, skarb
- różne języki urzędowe w Koronie (polski) i na Litwie (ruski)

◆ Skutki unii lubelskiej

Powstanie ogromnego państwa.

Wzmocnienie międzynarodowej pozycji Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Możliwość skutecznego odparcia ekspansji Wielkiego Księstwa Moskiewskiego i Turcji.

Nauka zasad współżycia i tolerancji w wieloetnicznym, wielokulturowym i wielowyznaniowym społeczeństwie.

Wzrost znaczenia politycznego szlachty.

Wzmocnienie pozycji politycznej i sytuacji ekonomicznej magnaterii.

Konieczność obrony długich granic państwa.

◆ Unia parlamentarna z Prusami Królewskimi

Dążenie szlachty do unifikacji Prus Królewskich z Koroną.

1569 – przyjęcie aktu unii na sejmie lubelskim – likwidacja autonomii Prus Królewskich.

◆ Kulturowa rola Polski w upowszechnianiu wzorców cywilizacji zachodniej na Wschodzie

Popularyzacja języka polskiego wśród szlachty litewskiej i ruskiej.

Działalność szkół opartych na wzorcach humanistycznych, np. Uniwersytetu Wileńskiego, Akademii Zamojskiej w Zamościu i Akademii Mohylańskiej w Kijowie.

Polecane publikacje

R. Frost, *Oksfordzka historia unii polsko-litewskiej*, t. 1, *Powstanie i rozwój 1385–1569*, przeł. T. Fiedorek, Poznań: Dom Wydawniczy Rebis, 2018.

H. Wisner, *Unia. Sceny z przeszłości Polski i Litwy*, Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1988.

